

Szemléletformáló tréning, avagy a rendőr, az ügyész, a bíró és öt emberkereskedelmes ügy

2019. november 20–21-én a Hotel Budapestben került megrendezésre a Belügyminisztérium szervezésében egy szemléletformáló tréning, amelyen három megye¹ két-két kijelölt rendőre, ügyésze és bírója vett részt. Erről az egyáltalán nem szokványos eseményről adunk az alábbiakban egy rövid összefoglalást, mutatunk be néhány általunk fontosnak tartott gondolatot, az aktualitásokat is érintve.²

Előzmények

A Belügyminisztérium Európai Együttműködési Főosztály, Emberkereskedelem Elleni és horizontális Osztálya Jakubovich Nóra Tamara vezetésével regionális szintű közös képzések megtartását tűzte ki célul 2019 második felére, amelynek megvalósításában mind a Legfőbb Ügyészség, mind az Országos Kriminológiai Intézet kijelölt munkatársai is segítségére voltak.³

Az Országos Kriminológiai Intézetben 2019-ben *Az emberkereskedelmi ügyek sajátosságai, a kizsákmányolás büntetőjogi, kriminológiai és szociológiai értékelése* címmel kutatást végeztünk. Ennek során a 2013. július elseje óta hatályos emberkereskedelem tényállásban szereplő kizsákmányolás fogalmát és annak jogalkalmazói gyakorlatát vizsgáltuk. Többféle módszert alkalmaztunk: a nemzetközi és a hazai szakirodalom feldolgozása mellett, iratelemzés során a 2013–2018 között indult büntetőeljárások ügyészégi házi iratait tanulmányoztuk, mélyinterjúkat készítettünk, hazai és nemzetközi szakirodalmat dolgoztunk fel, elemeztük a rendelkezésre álló nemzetközi és hazai statisztikai adatokat; valamint kerekasztal-beszélgetést szerveztünk.⁴ A Btk. 192–193. §-ai szerint minősülő ügyek iratait kértük be, összesen 127 irat állt rendelkezésünkre.

* Huszár Julianna, kirendelt legfőbb ügyészégi ügyész, Legfőbb Ügyészség Kiemelt, Korrupciós és Szervezett Bűnözés Elleni Ügyek Főosztálya; Windt Szandra PhD, tudományos főmunkatárs, Országos Kriminológiai Intézet

¹ Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg, az emberkereskedelem jelenségével leginkább érintett megyék.

² <https://emberkereskedelem.kormany.hu/szemleletformalo-trening-az-emberkereskedelemrol> (2020.03.30.)

³ Osztályvezető asszony mellett Janka Csilla Eszter és Tési Áron vett részt az esemény szervezésében, zökkenőmentes lebonyolításában, amit ezúton is köszönünk.

⁴ A kerekasztal-beszélgetésről lásd Deres Petronella – Windt Szandra: Az emberkereskedelmes ügyek a jogalkalmazók szemszögéből. *Ügyészek Lapja*, 2019/4–5., 91–96. o.

Ezen ügyiratok alapján végzett empirikus vizsgálat eredményeiről tartottuk a szemléletformáló tréningen a bevezető előadásokat, és a feldolgozott esetek közül választottunk ki tíz ügyet, amelyből a Belügyminisztériummal közösen szűkítettük öt „tipikus” esetre a kört.

Az OKRI-ban zajló kutatás hátterét az adta, hogy 2018 októberében a Legfőbb Ügyészség kiadta a KSB 3771/2018/5-I. – NF. 3889/2014/11-es számú irány-mutatását, amelyben az emberkereskedelem esetében a kizsákmányolás és a kiszolgáltatott helyzet értelmezése, a kerítés bűncselekményétől való elhatárolása olvasható.

Ezt követően 2019 májusában egy kiegészítő iránymutatás (KSB 3771/2018/45-II. – NF. 3889/2014/17-II.) készült az emberkereskedelem büntette sértettjeinek azonosításával, valamint annak kiemelésével kapcsolatban, hogy ezen sértettek különleges bánásmódot igénylő személyként kezelésének szükségessége, valamint törvényi kötelezettsége nagy valószínűséggel a legtöbb esetben fennáll.

A szemléletformáló tréning igyekezett a nemzetközi elvárásoknak, kívánalmaknak is eleget tenni: mind az Európai Bizottság, mind az Európa Tanács ún. GRETA szakértői csoportja javaslatait figyelembe véve alakította ki a Belügyminisztérium a tréning programját.

Az amerikaiak által készített, 2019. évi ún. TIP jelentés többek között azt ajánlotta Magyarországnak a 2019–2020-as időszakra, hogy „képezni szükséges a bűnüldöző hatóságok képviselőit, az ügyészeket és bírákat a bűncselekmény súlyosságáról és az áldozatok kezdeti beleegyezésének irrelevanciájáról a bűncselekmény bizonyításának vonatkozásában”.⁵ Éppen ezért a rendőrség, az ügyészség és a bíróság is képviseltette magát a kiválasztott meggyékből.

A 2019 őszén megjelent GRETA-jelentés is hangsúlyozza a magyar döntéshozóknak, hogy „hozzanak intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az emberkereskedelem eseteit proaktív módon vizsgálják ki, üldözzék, és eredményes, arányos és vizsztatartó erejű ítéleteket hozzanak”.⁶ A Belügyminisztérium fő célkitűzése éppen ezzel is összhangban az volt, hogy az emberkereskedelem jelensége elleni fellépés érdekében az érintett felek között szakmai párbeszéd kezdődjön.

A tréning napirendje

Azt már korábban említettük, hogy az OKRI-kutatás eredményeinek összegzésével kezdődött a belügyminisztériumi köszöntő után a tréning. Az emberkereskedelem és a kényszermunka szociológiai, kriminológiai jellemzői után a felmerült dogmatikai, elhatárolási, halmazati kérdésekről, a feldolgozott iratok jellemzőiről volt szó. Ez alapján az

⁵ A jelentésről bővebben itt: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/06/2019-Trafficking-in-Persons-Report.pdf> (2020. 04. 03.) (forrás: Belügyminisztérium)

⁶ <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/hungary> (2019. 10. 18.)

emberkereskedelem és a kényszermunka magyar elkövetők által, magyar sértettek sérelmére inkább Magyarországon valósul meg, ugyanakkor a határon átnyúló jelleg is előfordul.

Az OKRI után a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Emberkereskedelem elleni alosztályának vezetője ismertette a nemzetközi, szervezett emberkereskedelmes ügyek jellemzőit, kihívásait. Ezt követően a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Főügyészség csoportvezető ügyésze ismertette a bordélyházak működtetésével, vezetésével megvalósuló prostitúció elősegítésének büntetével, illetve emberkereskedelem büntetével kapcsolatos büntetőeljárások tapasztalatait, jogalkalmazóként a gyakorlat alapján megfogalmazott gondolatait, javaslatait. A nap utolsó előadását a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője tartotta a Kúriai végzésekről, továbbá a bíróság álláspontjáról az emberkereskedelemmel kapcsolatban.

A Baptista Szeretetszolgálat emberkereskedelem elleni program vezetője bemutatott egy esetet, amelyben segítőként vett részt, két sértett sorsát, sértetté válásuk előzményeit, történetét, az elszenvedett cselekményeket, az eljárás jellemzőit, valamint az utóéletüket ismerhettük meg.

Ezt követően tudhattak meg többet a résztvevők a bevezetőben említett két iránymutatás háttéréről. A Legfőbb Ügyészség által 2018 őszén és 2019 tavaszán az emberkereskedelemmel kapcsolatban elkészített iránymutatások a valósághű tényállás felderítésében és a tényállás helyes minősítésében nyújtanak segítséget az ügyészség emberkereskedelem büntetével foglalkozó szervezeti egységeinek, és az ügyészeket keresztül, az ő közvetítésükkel a nyomozó hatóságoknak ezen bűncselekmény, valamint ezen bűncselekményhez kapcsolódó, és elhatárolási problémát okozó további bűncselekmények (kerítés, prostitúció elősegítése, gyermekprostitúció kihasználása, kényszermunka) felderítéséhez, vizsgálatához.

A feldolgozott esetekről

A frontális előadásokat követően került sor a kiválasztott esetek feldolgozására. Az ügyeket Balogh Krisztina r. alezredes javaslatára az általa egy CEPOL-kurzuson látottak alapján ismertettük: az eseteket szakaszokra bontottuk, a szereplők neveit átírtuk, csepegtetve adtuk az információt a résztvevőknek, lehetőséget biztosítva, hogy végiggondolják, az addig rendelkezésre álló adatok szerint mit tudnak, és hogyan folytatnák az ügyet.

Két esetet a teljes résztvevői kör együtt, hármat kisebb csoportokban dolgoztak fel a meghívottak, majd közösen átbeszéltük azokat. A csoportok kialakításakor is igyekeztünk figyelni a csoportdinamikára, illetve az együttműködés gördülékenyebbé tételére. Az első nap az előadásokat követően a bemelegítő, közös ügy feldolgozásakor még hivatásrendenként voltak a csoportok: külön rendőri, ügyészi és bírói csoport.

Ezt követően vegyes csoportokat alakítottunk ki, keverve a megyéket és a hivatásrendeket, rendőrök, ügyészek és bírók is voltak minden csoportban, hogy az adott információk alapján meg tudják osztani a véleményüket, gyakorlatukat egymással, segítve azt, hogy megértsék a másik oldalt. A távolság, a távolságtartás eleinte leginkább a büntetőeljárás kezdő pontját jelentő rendőrök és a végpontot jelentő bírók között volt felfedezhető. A két nézet, szemlélet közt az ügyész biztosította az összeköttetést, mint ahogy a való életben is az ügyész személye, az ügyész eljárása köti össze a két szakaszt. Az ügyész az, aki ismeri a nyomozás során felmerülő problémákat, és ő az, aki a bíróság előtti eljárás nehézségeivel is tisztában van, ezért személyének, szaktudásának kiemelt jelentősége van az eljárás eredményessége, az emberkereskedelem elleni fellépés szempontjából is. A szemléletformáló tréning lehetőséget biztosított arra, hogy a rendőrök bepillantást nyerjenek a bírói döntéshozatal során felmerülő szakmai, lelkiismereti kérdésekbe, és viszont. A bírói hivatásrend tagjai megismerhették a nyomozás ügyiratait lapról lapra összeállító személyek gyakorlatát, gondolkodásmódját.

A csoportok munkájában moderátori szerepet töltöttek be az OKRI kutatói, Balogh Krisztina r. alezredes és a Belügyminisztérium emberkereskedelem-szakértői.

Az esetek kiválasztásakor a fontosabb problémák, nehézségek bemutatása, átbeszélése volt a fő szempont; úgymint a *kizsákmányolás*, a *kiszolgáltatott helyzet*, a *sértett önkéntessége*, valamint az *elhatárolás* kérdése.

A jogalkalmazók körében bizonytalanság tapasztalható a törvény indokolásából kiolvasható, azonban a törvényi fogalomból nem egyértelműen és nem világosan kirajzolólagó jogalkotói szándék értelmezését illetően, a *kizsákmányolás* fogalmához kapcsolódóan.

A kizsákmányolás céljából megvalósított emberkereskedelem büntette megállapítása a törvényi tényállásban rögzített cél mellett az ott írt elkövetési magatartások (az eladás, megvásárlás, elcserélés, átadás, átvétel, toborzás, szállítás, elszállásolás, elrejtés, más részére történő megszerzés) tanúsítása kell.

A törvény kizsákmányolás fogalmának következő eleme a kihasználás, amely a saját hasznára fordítást jelenti. Azaz a jogalkotó, amikor a kiszolgáltatott helyzet kihasználásáról beszél, arra utal, hogy az elkövető a sértett kiszolgáltatott helyzetéből hasznot kíván húzni. Ehhez képest szinte már csak nyomatékosításként szolgál a fogalom következő eleme, az előny szerzésére törekvés. Ez utóbbi azt rögzíti, hogy az elkövető által kívánt haszonnak, az előnynek – amely lehet vagyoni, de attól különböző előny (pl. kedvezőbb helyzet, kedvezmény) is – nem kell realizálnia.

A kizsákmányolási céllal elkövetett emberkereskedelem esetén az elkövetőtől függetlenül létrejött sértett kiszolgáltatott helyzet lehet az, amely a sértettet arra „kényszeríti”, hogy alávesse magát a visszaélésnek, azaz az elkövető nem tanúsít kényszerítő magatartást, így a sértett magatartása a látszólagos önkéntesség jegyeit hordozza.

A kizsákmányolás törvényben meghatározott fogalma: a *kiszolgáltatott helyzetbe* hozott vagy helyzetben tartott sértett e helyzetének kihasználásával előnyszerzésre törekvés.

Az elkövetőtől függetlenül kialakult, akár a sértett magatartásának következtében fennálló kiszolgáltatott helyzet kihasználása, annak fenntartása, az abból való kilábalás megakadályozása is e fogalom alá vonandó, és nem csak az elkövető által létrehozott és fenntartott helyzet előnyszerzés végett történő kihasználása tartozik ebbe a körbe.

A sértett kiszolgáltatott helyzete fennálltának, illetve az ilyen helyzet kihasználására irányuló célzatnak az értékelése az egyes büntetőügyekben a bizonyítás eszközeinek vizsgálatával végezhető el.

Fontos, hogy az emberkereskedelem megállapításához nem szükséges, hogy például a prostitúciós tevékenység végzésére a sértettet akár az elkövető, akár más személy a büntető anyagi jogi kényszerítés révén vegye rá; a kiszolgáltatott helyzet már akkor megállapítható, ha a sértett elfogadható választási lehetőség hiányában saját elhatározásából végez prostitúciós tevékenységet, és az elkövető a sértett e helyzetének kihasználása révén kíván előnyt szerezni, az elkövetési magatartás bármelyikét e célból valósítja meg.

A munkáltatással összefüggő emberkereskedelmet illetően is megemlítendő, hogy a kizsákmányolás minden olyan esetben megállapítható, amikor a sértett tényleges vagy elfogadható választási lehetőség hiányában kénytelen alávetni magát a munkáltatás révén történő kizsákmányolásának. Ilyen körbe vonható az az eset is, amikor a sértett rossz körülmények között, aránytalanul kevés fizetés ellenében, vagy fizetés nélkül végzett munkáltatása következtében kénytelen alávetni magát a visszaélésnek. A kiszolgáltatott helyzet értelmezése tehát a munkáltatással összefüggésben elkövetett emberkereskedelem tekintetében sem térhet el a prostitúciós tevékenység kapcsán kifejtettektől.

A *kiszolgáltatottság* tág, törvényben meg nem határozott fogalom; nem lehet felmérni, meghatározni azt a számtalan egyedi körülményt, amely egy ilyen helyzetet előidéz, arra csak a szó általános jelentéséből lehet következtetni az adott ügyben, és amelynek megítélése nyilvánvalóan a jogalkalmazó személyiségétől, érzékenységétől is függ. Ezért különösen fontos a szemléletformálás.

Az elkövető által létrehozott kiszolgáltatott helyzet észlelése, értékelése nem jelent problémát a gyakorlat számára. Ugyanakkor az elkövetőtől függetlenül létrejött kiszolgáltatott helyzet megítélése korántsem ilyen egyértelmű.

Különösen a *kiskorúság*, azaz a 18. év alatti kor esetén, amellyel kapcsolatban két dologra szeretnék felhívni a figyelmet. Egyrészt az alapvető jogok biztosának AJB-1485/2018. számú jelentése⁷ fontos az állami ellátórendszerre szoruló gyermekek helyzetének, körülményeinek elemzéséhez kapcsolódóan. Másrészt, ameddig a fiatalkorú elkövetők számára a jogalkotó intézményesítette az életkori sajátosságaikhoz igazodó törvényeket, addig a sértetti oldalon a jogalkalmazó feladata, hogy a kiskorú áldozato-

⁷ https://www.ajbh.hu/documents/10180/2805034/Jelent%C3%A9s+a+gyermekprostit%C3%BACi%C3%B3+elleni+fell%C3%A9p%C3%A9sr%C5%91+1485_2018/aa4cd113-7062-a8b6-8ae7-253c4ef33352?version=1.0 (2020.04.04.)

kat hasonló védelemben részesítse, megfelelő *empátiával* forduljon a kiskorú sértettek irányába, kellő körültekintéssel járjon el, belehelyezkedjen az ő egyedi helyzetébe, figyelembe vegye életkori és szociális adottságait, amikor kihallgatja, amikor a cselekedeteit értékeli, amikor a motivációit vizsgálja, amikor abban a kérdésben dönt, hogy volt-e tényleges vagy elfogadható választási lehetősége. Még hangsúlyosabban igaz ez egy olyan gyermek esetén, aki az állami ellátórendszerben kénytelen felnőni.

A sértett önkéntessége

Kiemelendő, hogy a sértett nem adhat érvényes beleegyezést az emberi méltóságát, személyi szabadságát sértő bűncselekmény elkövetéséhez (pl. ugyan beleegyezik a sértett prostitúciós tevékenység végzésébe, de amikor őt egy bezárt helyiségben eladják másnak, hogy ilyen munkát végezzen, ez már nyilvánvalóan nem áll fenn). Nem a prostitúciós tevékenység vagy egyéb, más jellegű munkavégzés az, ami sérti az adott személy emberi méltóságát, hanem az, hogy ezen törvényi tényállásban rögzített elkövetési magatartások tanúsításával és az ott meghatározott célból ki is használja, kiszákmányolja, emberi méltóságát ezáltal csorbítja.

Utalnunk kell e körben a 2011/36/ EU irányelvre, amelynek értelmében eseti alapon kell értékelni, hogy az érintett érvényes beleegyezését adta-e az ilyen munka vagy szolgáltatás végzésébe azzal, hogy

- egyrészt gyermek esetén az esetleges beleegyezést sosem lehet érvényesnek tekinteni,
- másrészt, hogy az emberkereskedelem áldozatának a tervezett vagy megvalósított *kiszákmányoláshoz* adott beleegyezése nem vehető figyelembe, ha a cselekményt a kiszolgáltatott helyzettel való visszaélés révén valósítják meg. Ennek megfelelően az ilyen személy cselekményhez adott beleegyezése érvényesnek nem tekinthető, az elkövetőt a büntetőjogi felelősség alól nem mentesíti.

A prostitúcióhoz kapcsolódó egyéb bűncselekmények és az emberkereskedelem büntetnének *elhatárolása* körében az alábbiak bemutatását tartottuk fontosnak az esetek feldolgozása során.

Kerítés (Btk. 200. §), ha valaki haszonszerzés céljából valakit szexuális cselekmény végzésére másnak megszerez. Kerítés esetén az emberkereskedelemhez hasonlóan megszerzésről van szó, mégpedig haszonszerzés céljából történő megszerzésről. A különbség mégis a két magatartás között az, hogy a kerítés esetében nincs kiszákmányolási célzat, azaz a szexuális cselekményt végző személy nincs kiszolgáltatott helyzetben, van tényleges vagy megfelelő választási lehetősége, ennél fogva nincs olyan helyzetben, amely őt kényszerítené, amely kiszolgáltatottá tenné.

Abban az esetben azonban, ha a fentiek szerint részletezett kiszolgáltatott helyzete fennáll annak a személynek, akit az elkövető másnak megszerez, emberkereskedelem büntette állapítandó meg. Akkor is, ha az elkövető hozzátartozója, nevelése, felügye-

lete vagy gondozása alatt álló sérelmére, vagy a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve, illetve ha megfélemlítéssel, erőszakkal vagy fenyegetéssel követi el a másnak történő megszerzést, mivel a befolyása alatt álló, a megfélemlített, az erőszak és fenyegetés hatása alatt álló személy ezen körülmények okán nyilvánvalóan kiszolgáltatott helyzetben van.

A hasznoszerzés céljából 18. életévét be nem töltött személy szexuális cselekmény végzésére másnak történő megszerzése esetén a kérdés nem ilyen egyszerűen eldönthető, ezért is választottunk egy ilyen esetet is. A kiskorú, 18. életévét be nem töltött személyeknél a kiszolgáltatott helyzet megállapításánál rendkívüli gondossággal kell eljárni. Bár a törvény nem állít fel olyan vélelmet, hogy a kiskorú sértett – életkora alapján – kiszolgáltatott helyzetben van, mégis a nyomozások során az a helyes és célszerű, hogy abból indulunk ki: a kiskorú sértett nagy valószínűség szerint ilyen helyzetben van.

Minden ügyben egyedileg kell bizonyítani, hogy a kiszolgáltatott helyzet fennáll-e, gondosan mérlegelve a körülményeket. Elképzelhető olyan helyzet is, amikor az emberkereskedelem büntette megállapítása nem jöhet szóba annak ellenére, hogy a sértett kiskorú. Olyan esetben például, amikor a kiskorú sértett nem fél a gyanúsítottól, amikor nincs semmilyen függőségi viszony, amikor a sértett a gyanúsítottat bármikor, következmények nélkül visszautasíthatja, amikor nem ellenkezik a gyanúsított által kezdeményezett kapcsolatfelvétel ellen, sőt ő maga keresi a gyanúsítottat pénzszerzés reményében, az emberkereskedelem nem látszik megállapíthatónak.

A prostitúció elősegítésének (Btk. 201. §) tényállása értelmében, aki más prostitúcióra rábír, épületet vagy egyéb helyet prostitúció céljára másnak a rendelkezésére bocsát, tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúciójához segítséget nyújt, tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt bír rá prostitúcióra, aki bordélyházat tart fenn, vezet, vagy annak működéséhez anyagi eszközöket szolgáltat, büntettet követ el. Ezen törvényi tényállásból a rábírás kiemelendő, mert az az emberkereskedelem büntette tényállásában szereplő toborzásnak feleltethető meg.

A toborzás definícióját nem adja meg a törvény, ezért ezen fogalom értelmezéséhez a tiltott toborzás törvényi tényálláshoz adott törvényi indokolást lehet és kell igénybe venni, ami nem más, mint önkéntes csatlakozásra történő felhívás.

A toborzás lehet eredményes, azaz az elkövetői magatartás hatására a sértett beleegyezik más(ok)nak nyújtandó szexuális cselekmény végzése érdekében történő megszerzésébe, és lehet eredménytelen, azaz ilyen beleegyezést a sértett nem ad. Ha az elkövető cselekménye nem mutat túl a felhíváson, vagy további elkövetői magatartás nem bizonyítható, és az elkövetői oldalon a kizsákmányolási cél megállapítható, toborzással megvalósított emberkereskedelemről beszélhetünk.

Ha sikeres toborzás – eredményes felhívás – nem kiszolgáltatott helyzetben lévő személyt érint, vagy nem előny szerzésére irányul, akkor a prostitúció elősegítésének büntette, vagy kerítés büntette jöhet szóba.

Ha a toborzás eredménytelen és nem kiszolgáltatott helyzetben lévő személyt érint, és nem előnyszerzésről beszélünk felnőtt korú személy esetén, bűncselekmény nem valósul meg, míg kiskorú személy esetén a Btk. 200. § (2) bekezdése szerinti kerítés megállapítása jöhet szóba, hiszen az a 18. életévét be nem töltött személy prostitúcióra történő eredménytelen felhívását rendeli büntetni.

A toborzással elkövetett emberkereskedelem büntettének még nincs gyakorlata. Ennek vélhetően az az oka, hogy az elkövetők jellemzően a felhíváson túlmutató magatartása is tetten érhető volt ez elmúlt időkben, ezért ezzel a tulajdonképpeni előkészületi magatartással nem kellett foglalkozni, nem kellett használni. Az elkövetői attitűdök változnak, az elkövetők még jobban rejtőzködnek, leplezik a cselekményüket, számolnak a velük szemben alkalmazott leplezett eszközökkel. De a sértettekkel történő kapcsolatfelvételt elkerülni nem tudják, ezért a toborzás vizsgálatának egyre nagyobb hangsúlyt kell kapnia. Főleg azért, mert a törvény semmilyen speciális elvárást, feltételt nem határoz meg a toborzás megállapításához.

A gyermekprostitúció kihasználása tényállás (Btk. 203. §) büntetni rendeli azt, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúciójából haszonszerzésre törekszik, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel való szexuális cselekményért ellenszolgáltatást nyújt, aki részben vagy egészben tizennyolcadik életévét be nem töltött, prostitúciót folytató személlyel tartatja ki magát, valamint aki olyan bordélyházat tart fenn, vezet, vagy olyan bordélyház működéséhez szolgáltat anyagi eszközöket, amelyben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy folytat prostitúciót. Látható, hogy a gyermekprostitúció kihasználása büntettének törvényi tényállása konkrétan nem tartalmazza az emberkereskedelem törvényi tényállásában szabályozott elkövetési magatartásokat, de a bordélyház fenntartása alá a megszerzés, szállítás, toborzás beilleszthető. Az elkövetői magatartástól függetlenül már prostituálódott 18. év alatti személy kihasználását rendeli büntetni, azaz tulajdonképpen ez e törvényi tényállásban szabályozott magatartás akár a kerítést, akár az emberkereskedelmet követő, ezen bűncselekmények elkövetésének befejezése után megjelenő magatartás.

Ha az elkövető a kiszolgáltatott helyzetben lévő kiskorút másnak szexuális cselekmény végzésére megszerzi, és ezért előnyt kap attól, akinek a javára/érdekében eljár, az emberkereskedelem büntettét megvalósította, cselekménye befejeződött. Ha ezen magatartást követően a kiskorú személy ezen cselekményéből származó esetleges bevételéből még plusz haszonszerzésre is törekszik az elkövető, a gyermekprostitúció kihasználójává válik, azaz a bűncselekmények halmazatának megállapítása lehetséges.

Zárógondolatok

Magyarország emberkereskedelem elleni küzdelem nemzeti koordinátora, a Belügyminisztérium európai uniós és nemzetközi helyettes államtitkára, Hegyaljai Mátyás az ún. Nemzeti Koordinációs Mechanizmus üléseken elnökölve az egyes társszervek együttműködését koordinálja, amelyen sokszor volt szó az egyes szervek által szervezett képzé-

sekről. A fentebb bemutatott, az igazságszolgáltatás szereplőinek közösen tartott tréningre a Belügyminisztérium kezdeményezése, szervezése, anyagi háttere nélkül nem kerülhetett volna sor.

A szemléletformáló tréningen résztvevők valamennyien jól tudták, hogy az elítélést eredményező büntetőeljárás az eredményes vádképviselőten nyugszik, amelynek alapja a pontos, megalapozott állításokat megjelenítő vádirat, ez viszont kizárólag alapos, a valósághű tényállást felderítő nyomozás során törvényesen megszerzett bizonyítékokra támaszkodva, azok megfelelő mérlegelésével készíthető el. A büntetőeljárás szakaszai egymásra épülnek, ezért ha a büntetőeljárás kezdeti szakaszában, a nyomozás felderítési szakában a rendőrség hibát vét, azt a későbbiekben nem vagy csak nehezen lehet korrigálni. Emiatt is fontos az emberkereskedelmes ügyek általános problémáinak esetenként keresztül történő közös átbeszélése, a hivatásrendek együttműködésének erősítése.

A tréning óta eltelt időben történt néhány, az annak apropójául szolgáló gyakorlat alakítását is befolyásoló esemény, amelyről érdemes néhány szót ejteni itt röviden. 2020 év elején hatályba lépett az 1046/2020. (II. 18.) Kormányhatározat az emberkereskedelem elleni küzdelemről szóló 2020–2023 közötti nemzeti stratégiáról, valamint annak végrehajtását szolgáló, 2020–2021 közötti időszakban végrehajtandó intézkedési tervről. A stratégia és az intézkedési terv átfogó, átgondolt, valamennyi emberkereskedelem ellen küzdő, hatáskörrel rendelkező szervezet és intézmény által feltárt problémára reagál, és azokra választ kíván adni, sőt további, a fentiekben bemutatott esetmegbeszélések, tréningek megtartását is meghatározza.

Továbbá az Országgyűlésbe benyújtották, és el is fogadták az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról című törvényjavaslatot (T/9280), amely 2020. július elsején lép hatályba. Az új szabályozás indokolása szerint a módosítás egyik oka, hogy a jelenleg hatályos törvénytörvény nem tükrözi megfelelően azt, hogy a haszonszerzésre való törekvés az emberkereskedelmet akként hatja át, hogy közben az elkövető a sértettel szemben valamiféle – köznyelvi értelemben vett – hatalmi viszonyt használ ki, ami lehetővé teszi a sértett dologként való kezelését az emberi méltóság alapjainak a megsértése mellett. Az új tényállás rendezi az abból eredő értelmezési nehézséget is, hogy a hatályos törvény kizsákmányolás definíciója nem tükrözi megfelelően a sértett ténylegesen kiszolgáltatott helyzetét (amiről mi is szót ejtettünk az előzőekben és a tréningen is). Az új tényállásban – a törvény indokolása szerint – az emberkereskedelem minősítési rendszere is koherensebbé, átláthatóbbá vált, és bevezette az emberkereskedelem passzív alanyának a tevékenységéből származó előny felhasználási tilalmát. Ezek mind jó alapot teremtenek a jövőben hasonló tréningek megtartásához.